



# Mirar per mirar

**F**a uns dies em vaig assabentar que una exconcurant d'un *reality show* britànic anomenada Jade Goody vol vendre la seva agonia en directe per un milió de lliures esterlines. La noia, de 27 anys, té càncer i sembla que només li queden uns mesos de vida. Vaig furgar una mica per internet i resulta que és tota una celebritat en els extensos i variats inframons de la nova cultura popular; la que saltironeja de pantalla en pantalla evitant qualsevol contacte amb la realitat no mediada, crua i sense predigerir. Sembla que es va fer famosa per uns comentaris racistes sobre una concursant d'origen hindú. Té un ofici incert, però cada cop més freqüent: *television personality*, és a dir, *famosa*. La fama li ve de sortir molt per la tele. Però, quina qualitat la va portar a la tele? Heus aquí una pregunta que ja no té sentit. La lògica és una altra: a quin tipus d'espectador li pot interessar atansar-se a la pantalla per veure dia rere dia un grup de persones anodines? Potser al que utilitza el televisor com una mena de mirall indulgent...

**D'ON HA SORGIT, LA DISSORTADA JADE GOODY?** D'un format d'èxit basat en una barreja dels programes de càmera oculta de la dècada dels 70, les telesèries nord-americanes dels 80 i els *talk shows* de finals dels 90. Tot amanit amb molta moralina barata, escenes de pel·lícula verda, sentimentalisme desbocat, vulgaritat i analfabetisme funcional. Penso que l'interès d'aquest tipus de programes no rau tant en allò que es veu (o que no es deixa veure) sinó justament en la *voluntat* del públic per acatar una determinada convenció audiovisual mancada de qualsevol indici de credibilitat. A diferència dels espectacles de prestidigitació, on primer s'explica que es realitzarà un truc però mai no es diu com, aquí es nega que hi hagi truc però, paradoxalment, s'ensenya: primer veiem el colom dins del barret de copa i després hem de tenir la voluntat de creure que no l'hem vist. Sabem que, tard o d'hora, la situació tendirà a mostrar components sexuals, agressius o, en aquest cas, macabres, però hem de fingir que estem francament sorpresos i engrescats amb aquests esdeveniments "imprevisibles".

**LES SITUACIONS CONCRETES QUE PLANTEGEN** els espais on s'ha fet famosa Jade Goody constitueixen un híbrid de les regles que defineixen la ficció en l'àmbit mediàtic i les que mostren la realitat entesa com a mera visibilitat ("és veritat: ho he vist a la tele!"). En general, les convencions de la ficció estan estipulades a les telesèries i les de la ficció als *reality shows*. En tot cas, són convencions. Més enllà d'aquest inframón que espurneja darrere la pantalla, la resta, el cosmos sencer, no sembla tenir gaire interès per a molts. L'explicació trivial consistiria a contraposar una realitat dura (el barri on viuen) amb una ficció agradable (el barri on aspiren viure) però el fenomen és més complex. No es dibuixa una situació fictícia a partir d'un referent real, sinó que es crea una mena de no situació l'interès de la qual radica justament en el caràcter aleatori de l'espera. L'entrellat argumental de les comèdies de situació, o altres fórmules semblants, s'acostuma a resoldre en uns marges temporals esti-



GUILLEM CIFRE

**“D'on ha sorgit, la dissortada Jade Goody? D'un format d'èxit basat en una barreja dels programes de càmera oculta de la dècada dels 70, les telesèries nord-americanes dels 80 i els 'talk shows' de finals dels 90”**

pulats. En un format com el que estem comentant, aquests marges temporals resulten imprevisibles: el clima argumental pot produir-se en qualsevol moment... i en directe!

**FA TRENTA ANYS, EL PODER ES DEMOSTRAVA** sortint contínuament als papers, o sent entrevistat al *Directísimo* de José María Íñigo. Ara el poder, el de debò, es mostra, en canvi, mantenint la nostra visibilitat sota un estricte control. Amancio Ortega, l'home més ric d'Espanya, és pràcticament invisible. Bill Gates, una de les fortunes més grans del món, té una vida privada mediàticament blindada: els seus fills no tenen rostre, ni biografia. Els rics de veritat no en volen saber

pas res, de la tele: és un lloc on tota l'estona surten els aturats crònics que s'han de guanyar la vida al *Big Brother* o coses per l'estil. El descrèdit de la visibilitat per part de les elits contrasta amb la fascinació que exerceix entre les masses del Facebook i altres mons paral·lels.

**FINIS NO FA GAIRE, ELS CONVIDATS DELS** programes de televisió reuneixen alguna qualitat que els diferenciava de la resta dels mortals, eren experts en alguna cosa o havien viscut una experiència digna de ser narrada. Els *reality shows* van capgirar aquesta situació que deixava fora de joc la immensa majoria dels espectadors. ¿Els participants d'aquests programes són experts en alguna cosa? Sí, són experts *en si mateixos*. Parlen d'ells amb la seguretat amb què un físic atòmic explica com funciona un reactor nuclear. Si a això hi afegim l'obsessió actual per la didàctica de les emocions, entendrem per què Jade Goody és ara mateix una celebritat.

**PERÒ L'ÚLTIMA FRONTERA NO ÉS MORIR** en directe ni vendre el darrer alè per un milió de lliures. Moralment parlant, la responsabilitat recau en la mirada àvida, sòrdida i antiquíssima de l'espectador que transforma la pantalla en la finestra que donava a les places més pestilents del segle XIX. Sense saber-ho, Jade Goody està més a prop dels tristíssims relats de Charles Dickens que de les faules postmodernes.